

Και ένταῦθα μέ τὸ πρῶτον μειδίαμα τοῦ πρωτοτόκου αὐ-
τῆς οἰοῦ Καῖν ἐπαυσαν τὰ δάκρυα τῆς Εὐας.

Ἄλλὰ τὰ ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον ρεῦσαντα δάκρυά της, ἡ γῆ
περισυνέλεξε καὶ ἀπεταμίευσεν ἐπιμελῶς εἰς τὰ σπλάγχνα
αὐτῆς εἰς αἰῶνας τοὺς ἅπαντας.

VI

ὦ Σεῖς! οἵτινες φέρετε ἐπὶ τῶν ἀγερῶχων μετώπων σας
ἀπαστρέπτοντα διαδήματα κατάστικτα ἐξ ἁδαμάντων

ὦ Σεῖς! αἵτινες περιβάλλετε τὸν τράχηλον καὶ τοὺς βρα-
χίονας δι' ἁδαμαντίνων κοσμημάτων!

Γνωρίζετε τί φέρετε πρὸς ἐνδειξιν τοῦ πλούτου καὶ τοῦ ἀ-
ξιώματός σας; Γνωρίζετε ποῖον ἱερὸν κειμήλιον φέρετε ἐφ' ἑαυ-
τῶν πρὸς καλλωπισμόν, ἐπιδείξωσ καὶ ἐκθαμβώσεως χάριν;

Φέρετε τὰ πρῶτα ἐπὶ γῆς χυθέντα δάκρυα

Τὰ δάκρυα τῆς Εὐας!

Ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ ἀξιώματός σας, ἐκ τοῦ βάθους τοῦ
ἐγώϊσμού σας, μὴ λησμονεῖτε τὰ δάκρυα τῶν ἀδικουμένων,
τῶν ὀρφανῶν, τῶν πτωχῶν, ἐνθυμούμενοι τὰ δάκρυα τῆς Εὐας.

ΤΑ ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

Λέξις σεπτὴ, ἱερά, ἀθάνατος. Λέξις σημαίνουσα θύελλαν
φωτός, ἀκμῆς, κλέους, μεγαλείου. Ἄλλὰ νῦν, λέξις ψιλή καὶ
σκελετώδης, ἣν ἡ ἀθανασία ἐλάξευσεν ἐπὶ τῶν βράχων τῆς
Πνυκός, τῆς Ἀκροπόλεως καὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου, συναπολι-
θώσασα αὐτὴν μετὰ τούτων. Τὸ πρᾶγμα αὐτό, ἡ σάρξ τῆς
λέξεως, συνεξέπνευσε μετὰ τῆς τελευταίας πνοῆς τῆς ἀρχαίας
Ἑθνικῆς ἡμῶν ζωῆς, ὑπὸ τὸ δόρυ τοῦ βαρβάρου κατακτητοῦ.
Πιστεύοντες δὲ σήμερον, ὅτι συναγελαζόμενοι ἐπὶ τῶν ἱερῶν
ἐκείνων τόπων, συνεχίζομεν τὴν ἀρχαίαν πανηγύριν, ὑπὸ τοὺς
ὅρους τοῦ νεωτέρου πολιτικοῦ καὶ ἰδιωτικοῦ βίου, καὶ μάλιστα
τοῦ νεωτέρου πνεύματος καὶ θρησκευματος, ἀσεβοῦμεν κατὰ
τῶν ἱερῶν λειψάνων τοῦ ἀρχαίου Ἑθνισμοῦ μας, ὑβρίζομεν
τὴν σεπτὴν λέξιν θέλοντες νὰ ἐνσαρκώσωμεν αὐτὴν ἐν τῷ νε-
ωτέρῳ κόσμῳ. Αἱ πανηγύρεις, αἱ τελούμεναι σήμερον ἐπὶ τοῦ
πτώματος τοῦ ἀρχαίου Κλέους, δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἐνώσωσι
τὴν ἀχλὺν τῆς πενιχρᾶς τῶν ἀσημότητος πρὸς τὴν λαμπραύ-
γειαν ἣτις ἠγλαῖσέ ποτε τοὺς τόπους ἐκείνους.

Ἀμυδρὰν σκιὰν ἐκ τοῦ ἐκπάγλου κολοσσοῦ τῆς μεγάλης
πανηγύρεως ῥίπτομεν ἐπὶ τοῦ χάρτου τούτου.

Ἡ ἐορτὴ τῶν Παναθηναίων πρὸς τιμὴν καὶ λατρείαν τῆς
Πολιάδος Ἀθηνᾶς, κατὰ Ἰούλιον τελούμενη εἶναι, τὸ μέγ-
καὶ πρῶτιστον γεγονός τῆς Ἀττικῆς ἀρχαιότητος. Εἶναι ἡ
μεγαλοπρεπὴς ἐπισφράγις τῆς πρώτης δέλτου τῆς πατρίου
ἡμῶν ἱστορίας. Αἱ φυλαὶ τῆς Ἀττικῆς, αὐτοτελεῖς καὶ αὐτό-
νομοι κείμεναι σποράδην ἐν ἀνάφῳ ἐχθρῷ καὶ ἄνευ παντός
συγχρωτισμοῦ, ἐκάστη μέ τὸν ἴδιον αὐτῆς ἄρχοντα, τὸ ἴδιον

πολίτευμα, τοὺς ἰδίους νόμους, διετέλουν κατὰ τὴν ἀρχέγονον
ἐκείνην ἐποχὴν τῆς ἱστορικῆς τοῦ ἔθνους ἡμῶν ὑπάρξεως·
ὁπότε ὁ μέγας γεννάρχης καὶ περικλεῆς τῶν Ἀθηναίων ἄρχων
Θησεύς, συνοικίσας τὴν Ἀττικὴν, καὶ ὑπὸ τὴν δημοκρατικὴν
τῶν Ἀθηναίων αἰγίδα καθυποτάξας πάσας τὰς ἀνὰ ταύτην
φυλάς, λύσας τὴν αὐτονομίαν καὶ αὐτοτέλειαν ἐκάστης, ἦνοι-
ξεν οὕτω νέαν τῆς ἱστορίας ἡμῶν περίοδον τὴν μεγάλην καὶ πε-
ρίδοξον περίδοξον τῆς Ἑθνικῆς ἡμῶν ἀκμῆς γενόμενος ὁ κλει-
νὸς αὐτῆς πρωτεργάτης. Καὶ λόγῳ μὲν εἰς μνημόσυνον τοῦ
μεγάλου τούτου γεγονότος, ἔργῳ δὲ ὅπως συνέχῃ ἐν ἀδιασ-
πάστῳ δεσμῷ τὴν πολιτικὴν δύναμιν τοῦ νέου κράτους του,
συνέστησε τὴν μεγαλοπρεπῆ τὴν ταύτην καὶ ἐπιφανεστάτην
τῶν ἀρχαίων ἑθνικῶν ἡμῶν ἐορτῶν.

Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν, ἐνεκα τῆς φυσικῆς τῆς χώρας νηπιό-
τητος ἡ ἐορτὴ τῶν Παναθηναίων εἶχε τὸν χαρακτῆρα κόσμου
εἰς τὴν ἀχλὺν τῆς βαρβαρότητος ἐτι ἔρποντος, ἀλλὰ μετὰ
ἐνιαυτῶν καὶ αἰῶνων πάροδον, δι' ὕληζομένου ὁσημέραι καὶ ἀπο-
καθαιρομένου τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος, καὶ ἀπομονομένου
ἐν τῷ λυκαυγεῖ τῆς προόδου του, κατ' ὅσον καὶ ἡ πολυαν-
θρωπία τῆς Ἀττικῆς καὶ ὁ ἐκ τῆς ἀναπτυσσομένης ἀκμῆς
πλούτος, ὕλικός καὶ ἠθικός, ἐξετείνοντο, καὶ ἡ ἐορτὴ ἐλάμβαν-
εν ἐπισημότερον χαρακτῆρα, νέαι δὲ ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος
μεταρρυθμίσεις ἐπηνέγκοντο, τῶν ἀρχόντων ἐναμίλλως πρὸς
τοῦτο φιλοτιμουμένων, νέοι ἀγῶνες εἰς τοὺς ἀρχικῶς εὐαριθμούς
προσετίθεντο καὶ ἐπιφανέστερα ἄθλα καὶ κλέος ἀνέμενον τοὺς
ἀθλητὰς τοῦ Πυριγχείου καὶ τῆς Πάλης καὶ τῆς Ὀρχήσεως
καὶ τῆς Λαμπαδηδρομίας. Ἔως οὐ τέλος ἐπὶ Περικλέους, ἐν
τῷ ὄργασμῳ ἐκείνῳ τῆς Ἑθνικῆς ἡμῶν ἀκμῆς καὶ τῆς προ-
όδου, καὶ ἡ τελετὴ τῶν Παναθηναίων προήχθη εἰς τὸ ἐκπα-
γλον τῆς ἐπισημότητος καὶ τῆς μεγαλοπρεπείας. Ἦσαν δὲ
δύο κατηγορίαι τὰ Παναθήνια. Τὰ Μικρὰ καὶ τὰ Μεγάλια
Καὶ τὰ μὲν μικρὰ τὰ ἀρχαιότερα καὶ κατ' ἔτος τελούμενα
ἦσαν στενοτέρας σημασίας συνιστάμενα εἰς εὐαριθμούς ἀγῶ-
νας καὶ ἐν μικρῷ κύκλῳ Ἀθηναίων μόνον τελούμενα. Κατὰ
τὰ μεγάλα ὅμως, κατὰ τετραετίαν ἐορταζόμενα, πᾶσαι αἱ
φυλαὶ καὶ πόλεις καὶ κῶμαι τῆς Ἀττικῆς καὶ τῶν νήσων
καὶ τῶν ἀποικιῶν, καὶ τῶν συμμάχων χωρῶν δι' ἀντιπροσώ-
πων, καὶ ἐκ παντός πέρας, μέχρι οὐ ἐξικνεῖτο ἡ ἀνταύγεια
τῆς Ἀθηναίας ἀκμῆς, προσήρχοντο πανδημεὶ καὶ ἐορταστι-
κῶς, κατὰ μυριάδας εἰς τὴν παγκόσμιον ταύτην πανηγύριν,
κομίζουσαι τῇ θεᾷ τὸν φόρον των, ἐκάστη ἀνὰ βούν, καὶ αἱ μὲν,
μέτοικοι (ἤτοι ἐπαρχιώταις) γυναῖκες, ὕδριας ὕδατος καὶ μέ-
λιτος διὰ τὰς χοὰς καὶ σκάφας μετὰ προσφορῶν οἱ δὲ γέρον-
τες θαλλοὺς ἐλαίας, αἱ δὲ κόραι ἄνθη ἐν κανίστροις καὶ πο-
λυτίμους προσφοράς ἐπὶ ταῖς θυσίαις. Τότε ὁ Κῆρυξ καταρχό-
μενος τῶν ἐορτῶν ἠύχετο τῇ Πολιούχῳ καὶ τοῖς θεοῖς ὑπὲρ
τῶν Ἀθηναίων, ἀπὸ δὲ τῶν Μηδικῶν καὶ ὑπὲρ τῶν Πλαται-
έων, μεθ' ἑθύνοντο αἱ πολυτελεῖς ἐκατόμβαι, ἐν μέσῳ τῶν εὐ-

φημιῶν τοῦ παρισταμένου ἀπείρου πλήθους, εἰς δὲ διενέμοντο τὰ ἐξ αὐτῶν κρέα. Ἀκολούθως, κατὰ τάξιν ἡμέρας, ἥτις δυσχερές νὰ ὀρισθῇ, ἐτελοῦντο οἱ μεγαλοπρεπεῖς καὶ παντοειδεῖς ἀγῶνες, ἵπποδρομιαί, ἄρματοδρομιαί πεζοδρομιαί, γυμνικοὶ καὶ ὀρχηστικοὶ ἀγῶνες, ὁ Πυρρίχιος χορὸς καθ' ὃν νεανίαι πολεμίσται, περιβεβλημένοι τὴν στολὴν καὶ πανοπλίαν τῶν παρίστων ἐν χορῷ τὸν πόλεμον τῆς Ἀθηνᾶς κατὰ τῶν Τιτάνων, λαμπαδηδρομιαί, ποιητικὰ καὶ μουσικὰ ὥδης, αὐλοῦ καὶ κιθάρας ἀγωνίσματα, καὶ τραγωδιῶν διδασκαλίαι καὶ ῥαψωδιῶν ὁμηρικῶν ἀπαγγελίαι, καὶ ὅ,τι τέλος ἡδύνατο νὰ ἀναδείξῃ τὸν ἀνθρώπον ἐν πάσῃ τῇ ἀρμοζούσῃ αὐτῷ ἀξιοπρεπείᾳ. Εἰς δὲ τὸν νικητὴν, τὸν εὐτυχήσαντα νὰ εὐφημηθῇ ὑπὸ τοῦ κολοσσοῦ ἐκείνου τοῦ τελειοτάτου τῶν πολιτισμῶν, δὲν ἤρκει τὸ μέγιστον τοῦτο τῶν ἔθλων, ἀλλὰ τῷ ἐδίδετο ἀμφορεύς ἐλαίου καὶ στέφανος ἐκ τῆς ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως ἱερᾶς τῆς Ἀθηνᾶς ἐλαίας, τῆς μυθολογουμένης ὡς φουέσης δῆθεν, ἐκ τῆς ὁπῆς ἦν ἠνοιξεν ἡ Τρίαινα τοῦ Ποσειδῶνος ἐγκαθιδρυθέντος παρὰ τῇ πολιούχῃ θεᾷ καὶ συμμαχήσαντος αὐτῇ, εἰς σημεῖον διαρκοῦς εἰρήνης. Μύθος εὐφυῆς ἀναφερόμενος εἰς τὴν ἔνωσιν τῶν φυλῶν τῆς Ἀττικῆς.

Ἀλλὰ τὸ ἄκρον ἄωτον τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς ἐπιστημότητος ἦτο ἡ κατὰ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τελουμένη πανδήμως τελετὴ ὑπὸ σύμπαντος τοῦ προσελθόντος πλήθους, κομίζοντος εἰς τὴν θεὰν τοῦ Παρθενῶνος τὸν ἐτήσιον περιβόλαιον πέπλος, πρὸς ἀντικατάστασιν τοῦ παλαιοῦ. Τὸν πέπλον τοῦτον, τὸ μέγιστον καὶ ἱερώτατον ἀνάθημα τῆς λατρείας τοῦ εὐγενοῦς ἐκείνου λαοῦ. Ὑφαῖνον καὶ κατεκόσμου χρυσῷ καὶ γραφαῖς, εἰκονίζουσας τὴν νίκην τῆς θεᾶς κατὰ τῶν Τιτάνων, παρθένου, αἱ ἐργασίαι λεγόμεναι, ἐκ τῶν τὰ πρῶτα φερουσῶν Ἀθηναϊκῶν οἰκογενειῶν, καὶ ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος ἐκλεγόμεναι, ἐπὶ ἐνέα δὲ μῆνας συνεχῶς περιωρισμέναι ἐν τῷ ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως ναῷ τῆς θεᾶς, καὶ διαρκῶς λευχειμονοῦσαι, μέχρι τῆς περατώσεως αὐτοῦ, κατὰ τὰς παραμονὰς ἀκριβῶς τῆς ἑορτῆς. Τότε ἀνεπετάννουν αὐτόν, ὡς ἰστίον, ὅπως γένηται καταφανής, ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ πλοίου, ὅπερ ἐτρεῖτο παρὰ τὸν Ἀρειὸν Πάγον, καὶ διὰ τούτου, διὰ μηχανῶν κινουμένου, ἔφερον τὸν πέπλον ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως. Ἀλλ' ἦτο ἐκπαγλὸν τὸ θέαμα τῆς μεγαλοπρεπεστάτης ἐκείνης πομπῆς. Πᾶσαι αἱ συνελθούσαι ὑπὸ περάτων μυριαδες, προηγούμενων τῶν Ἀρχόντων τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῶν ἐν τέλει ἐν στολῇ ἐπισήμῳ, καὶ τῶν μὲν γερόντων πάντων κρατούντων ἐν χειρὶ κλάδον ἐλαίας, τῶν δὲ μετοίκων γυναικῶν, φερουσῶν ἐπ' ὤμων τὰς ὑδρίας ὕδατος καὶ μέλιτος, τῶν δὲ νεανίδων λευχειμονοῦσῶν καὶ ἄλλων μὲν σκιαζουσῶν αὐτὰς διὰ σκιαδίων, ἄλλων δὲ φερουσῶν τὰ κανᾶ τὰ περιέχοντα πολυτίμους τῇ θεᾷ προσφορὰς καὶ ἄνθη, τῶν δὲ νεανιῶν ἐνόπλων καὶ τῶν παιδῶν ψαλλόντων ὕμνους, καὶ τέλος τῶν μὲν πεζῶν, τῶν δὲ ἐφίππων, καὶ ἄλλων ἐφ' ἁρμάτων, πάσης ταύτης τῆς πομπῆς ἐν ἐπιβλητικότητι καὶ μεγαλείῳ ἀκμῆς καὶ πλούτου βραδυπορούσης ἀνήρχοντο διὰ

τῶν κεντρικωτέρων τῆς πόλεως μερῶν, ἔχοντες τὴν πεπλοφόρον ναῦν εἰς τὸ μέσον. μέχρι τοῦ παρὰ τὴν Ἀκρόπολιν ναοῦ τοῦ Πυθίου Ἀπόλλωνος, ὅθεν, ἐπιτροπῇ ἀποβάλλουσα τὸν πέπλον, ἀνήρχετο καὶ παρέδιδεν αὐτὸν τῇ ἱερείᾳ τῆς θεᾶς.

Τὴν νύκτα τέλος τῆς τελευταίας ταύτης ἡμέρας τῆς ἐπὶ 20ήμερον διαρκούσης ἑορτῆς, ὅλον ὡσαύτως τὸ πλῆθος τῶν συνελθόντων ἐτέλει τὴν λαμπρὰν λαμπαδηδρομίαν, καθ' ἣν, φέροντες λαμπάδας ἀνημμένας, ἔτρεχον πάντες ὁμοῦ, καταλαμβάνοντες τὸν ἀπὸ τοῦ ναοῦ τοῦ Προμηθέως μέχρι τῶν Πυλῶν τῆς πόλεως χώρον, καὶ νικητὴς ἐθεωρεῖτο ἐκεῖνος οὗ ἡ λαμπὰς ἐσθέννυτο τελευταία πασῶν.

Τοιοιούτοτρόπως, διὰ τῆς τελευταίας ταύτης τελετῆς ἔληγεν ἡ μεγαλοπρεπεστάτη καὶ ἐπιφανεστάτη τῶν ἀρχαίων ἡμῶν Ἑθνικῶν πανηγύρεων. Πλὴν, φεῦ! στιγμικία ἦτο ἡ ἐκλαμπρος ἐκείνη λαμπρὰ τῆς θαυμασιωτέρας τοῦ Ἑθνους ἡμῶν ἀκμῆς, ἀπέναντι τῶν αἰῶνων τῶν ἐπακολουθησάντων ζοφωδῶν καὶ τεσσαλωμένων. Αἱ συμφοραί, αἵτινες κατεσπάραν τὸν Ἑθνισμόν ἡμῶν ἔκτοτε, δὲν ὤφειλον βεβαίως νὰ σεβασθῶσι τὰ σεπτὰ καὶ περικλεῆ μνημεῖα τῆς ταφείσης ἀκμῆς του. Ὅτε δὲ μετ' οὐ πολὺ ἀπώλεσε τὸν ἐλεύθερον καὶ αὐτόνομον πολιτικόν του βίον, συνεξέλιπον μετ' αὐτοῦ καὶ αἱ τελεταὶ του καὶ οἱ ἀγῶνες, διότι δὲν ἦτο δυνατόν ν' ἀναγνωρισθῶσιν ὡς ἐθνικοὶ οἱ νόθοι καὶ φαῦλοι τῆς Ῥωμαιοκρατίας κῶμοι, εἰς οὓς κατήντησαν, ἀλλ' οὐδ' ἦτο ἐπίσης δυνατόν, μετέπειτα, ἐπὶ τῆς Βυζαντινῆς ὁπωσοῦν ἀνακύψεως του νὰ συνανακύψῃ καὶ τὸ πάλαι μεχλῆον τῶν δημοσίων τελετῶν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ αἴγλῃ τῆς πνευματικῆς ἐλευθερίας ὑπὸ τὴν δουλείαν τοῦ χριστιανικοῦ πνεύματος.

Ε. Ι. ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΗΣ

ΑΠΑΤΗΛΗ ΛΥΧΝΙΑ

Ἐν νεοδημήτῳ οἰκίᾳ τῆς συνοικίας Νεαπόλεως, κατῳκεῖ ἡ οἰκογένεια Χράπα, ἀποτελούμενη ἐκ τοῦ κ. Μαθιοῦ Χράπα, ἀρχαίου παντοπώλου, τῆς συζύγου του κ. Λεμονιάς, καὶ τῆς δεσποινίδος θυγατρὸς τῶν Ὀλγας, ἐπιδόξου νύμφης.

Ἡ οἰκογένεια εἶχεν ἤδη ἐγερθῇ τῆς τραπέζης.

Ἡ δεσποινὶς Ὀλγα ἀκολουθοῦσα τὰς μητρικὰς συμβουλὰς, ἐβοήθει τὴν ὑπηρετριαν περὶ τὴν ἀποκομοιδὴν τῶν ἐπιτραπέζιων σκευῶν καὶ τὴν λοιπὴν τοῦ ἐστιατορίου διευθέτησιν.

Ἡ μήτηρ κατέγραφεν ἤδη ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς τὰ ἐξοδα τῆς ἡμέρας καὶ ὁ κ. Χράπας ἐξηπλωμένος ἐπὶ ἀναπαυτικοῦ καναπέ ἀνεγίνωσκε ἀπλήστως ἐν ταῖς ἐσπεριναῖς ἐφημερίσι τὰ τῶν βουλευτικῶν συνδυασμῶν Ἀττικῆς. Ἡ χαριτωμένη αὕτη τριὰς μετὰ τὸ γεῦμα δὲν μετέβαινεν εἰς τὴν αἵθουσαν ἢ αἵθουσα ἐχρησίμευε μόνον διὰ τὰς ἐκάστοτε ἐπισκέψεις καὶ τὴν ὀρισμένην ἡμέραν τῆς ὑποδοχῆς, διότι καὶ ἡ οἰκογένεια